

Актуальні проблеми безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві

Матеріали
Всеукраїнської науково-теоретичної
інтернет-конференції

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТА ЦИВІЛЬНОГО
ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ МИКОЛАЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНО-ЕНЕРГЕТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Актуальні проблеми безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві

Матеріали Всеукраїнської
науково-теоретичної інтернет-конференції

м. Миколаїв, 24 листопада 2021 року

Миколаїв
2021

УДК 614.8:613:504.75:37
А43

Конференцію зареєстровано в УкрІНТЕІ (посвідчення № 136 від 28 січня 2021 р.)

Редакційна колегія:	
Головний редактор:	Шебанін В.С. – д-р техн. наук, професор, академік НААН, ректор Миколаївського національного аграрного університету.
Заступники головного редактора:	Веліховська А.Б. – канд. пед. наук., доцент, начальник Департаменту освіти і науки Миколаївської обласної державної адміністрації. Герасіменя О.А. – начальник Управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Миколаївської міської ради. Жуковський С.Є. – начальник Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Миколаївської області.
Відповідальний секретар:	Курепін В.М. – канд. екон. наук, старший викладач кафедри методики професійного навчання Миколаївського національного аграрного університету

А43 Актуальні проблеми безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві: матеріали **Всеукраїнської науково-теоретичної інтернет-конференції**, м. Миколаїв, 24 листопада 2021 р. – Миколаїв : МНАУ, 2021. – 519 с.

У матеріалах збірника Всеукраїнської науково-теоретичної інтернет-конференції «Актуальні проблеми безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві» висвітлено результати дослідження актуальних питань безпеки в різних сферах діяльності людини: медичні, соціальні, економічні, психологічні, правові проблеми безпеки життєдіяльності; екологічно-безпечних технологій у землеробстві, переробки продукції рослинництва та тваринництва; педагогіки та психології в освітньому середовищі; етичної, естетичної, мовної культури у спілкуванні молоді. Визначено перспективи розвитку сучасної професійної освіти та педагогічних інновацій.

Роботи подаються в авторській редакції. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність інформації, яка наведена в роботах, та залишає за собою право не погоджуватися з думками авторів на розглянуті питання.

УДК 614.8:613:504.75:37

© Миколаївський національний аграрний університет, 2021

ЗМІСТ

Тематичний напрям № 1. Безпека життєдіяльності в сучасному суспільстві

Protasenko O.F., Vovk T.O. AN INTEGRATED SYSTEM OF A WORKPLACE SAFETY ESTIMATION	15-19
Лапенко Т.Г. ФОРМИ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ	19-21
Фалько В.В., ОЦІНКА ПРОФЕСІЙНИХ РИЗИКІВ ДЛЯ ПРАЦІВНИКІВ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ	21-25
Ложкін Г.В., Рибальченко О.М. ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПОНЯТЬ ЗАГРОЗА ТА НЕБЕЗПЕКА	26-29
Мельник Д.С. СУЧАСНІ КІБЕРЗАГРОЗИ БЕЗПЕЦІ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ ТА ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ	29-32
Ремарчук І.І., Малиновська Н.Л. СОЦІАЛЬНА СУТНІСТЬ ЗАЙНЯТОСТІ В КОНТЕКСТІ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ	32-37
Дубінін В.А. ІНФОРМАЦІЯ, ЯК СКЛАДОВА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДСТВА	37-39
Protasenko O.F., Mygal G.V., Manakova H.O. SAFETY OF MAN-MACHINE INTERACTION IN THE DIGITAL ENVIRONMENT	39-44
Нестер А.А., Мігюк Л.О., Нестер Г.А. ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ ТА НАВЧАННЯ ЦИВІЛЬНОМУ ЗАХИСТУ	44-48
Пахомов Р.І., Зима О.Є., Редкін О.В. АНАЛІЗ ЕЛЕКТРОТРАВМАТИЗМУ У БУДІВЕЛЬНІЙ ГАЛУЗІ	48-52
Тимочко В.О., Войналович О.В., Вісин О.О. ПЛАНУВАННЯ РОБІТ З ІДЕНТИФІКАЦІЇ НЕБЕЗПЕК У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	52-56
Романішина О.В. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	56-60
Єгіазарян А.С., Курепін В.М. ІСТОРІЯ БОРОТЬБИ ЖІНОК ЗА ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВ ТА СВОБОД У ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ	61-64
Лещенко М.В., Черкун В.Б., Нікуліна С.Є. БЕЗПЕКА ПРАЦІ ПІД ЧАС ОБСТЕЖЕННЯ ОБ'ЄКТІВ НЕРУХОМОСТІ	64-68
Малєєв В.О. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ НА «ДАНОН ДНІПРО»	68-72
Табуненко В.О., Байдак І.С., Бакало Н.А. ЕКСТРЕМАЛЬНІ ТА АВТОНОМНІ УМОВИ ВИЖИВАННЯ	72-76
Майборода В.С. ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ ШКІДЛИВОЇ ДІЇ ШУМУ ДЛЯ ПРАЦІВНИКІВ НАФТОВИДОБУВНОЇ ГАЛУЗІ	76-78
Мул А.М., Леус С.О. БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ МЕДИКО-БІОЛОГІЧНОЇ НАДЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ	78-83
Дуда Є.О. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФІЗИЧНОЇ ТА РОЗУМОВОЇ ПРАЦІ	84-86
Барвінок Н.В. БЕЗПЕКА ТУРИСТІВ ПІД ЧАС ПОДОРОЖЕЙ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ОРГАНІЗАЦІЇ ТУРИЗМУ	86-90

Альтгайм Л.Б. ВАЖЛИВІСТЬ ДОТРИМАННЯ ПРАВИЛ ПОВЕДІНКИ ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСКУРСІЙНИХ ПОСЛУГ ДЛЯ БЕЗПЕКИ ЕКСКУРСАНТІВ	225-229
Давидова П.С., Соченінова І. О., Ушкац С.Ю., Жолобенко Н.Ю. ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ОБІЗНАНОСТІ ПЕРШОЇ ДОПОМОГИ МЕТОДОМ СОЦІОЛОГІЧНОГО ОПИТУВАННЯ	230-232
Терещенко А.С., Фещенко Я.Ю. КОМП'ЮТЕРНА ЗАЛЕЖНІСТЬ МОЛОДІ: СОЦІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ	233-235
Радчук М.В. АТЕСТАЦІЯ РОБОЧИХ МІСЦЬ – ЗАПОБІЖНИК ПОРУШЕНЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАЛЕЖНИХ УМОВ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ	236-238
Тематичний напрям № 2. Педагогіка та психологія в освітньому середовищі	
Волянчук Н.Ю., Бортун Б.О. СПОСОБИ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ В СОЦІАЛЬНО-НАПРУЖЕНИХ СИТУАЦІЯХ	239-242
Мешко Г.М., Мешко О.І., АСЕРТИВНІСТЬ ЯК УМОВА БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ МЕНЕДЖЕРА: СТАН СУЧАСНОГО НАУКОВОГО ДИСКУРСУ	243-245
Бутузова Л.П., Ломанчук А.Л. ПРЕВЕНЦІЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ПІДЛІТКОВОЇ АГРЕСИВНОСТІ	246-250
Тарасенко А.В. THE IMPORTANCE OF EDUCATING CHILDREN IN HEALTH, SAFETY AND SOCIAL INTEGRATION	250-252
Літвінчук С.Б. ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ОСНОВИ СУЧАСНОГО НАВЧАННЯ	252-257
Шурин О.І. ДО ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	257-259
Ромашенко В.Є. ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОХОРОНА ПРАЦІ»	259-261
Ключка С.І., Чемерис І.А., Білик Л.І. ДУАЛЬНА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ЛІСОВОЇ ГАЛУЗІ	261-265
Шкодин А.В. КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ» ТА «ОХОРОНА ПРАЦІ»	265-270
Андрійчук Т.В. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ У ПРОЦЕСІ ГРУПОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	270-272
Лукомська А.А. АДИКТИВНА (ЗАЛЕЖНА) ПОВЕДІНКА, ЩО ПРОЯВЛЯЄТЬСЯ У ФОРМІ КОМП'ЮТЕРНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ МОЛОДІ	273-277
Коваленко В.В., Савіна О.Ю. АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УЧНІВ В ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ	277-278
Шевель А.О. АКТУАЛЬНІСТЬ ВИВЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЇ УСПІХУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ	279-282
Чвалун С.В. МЕТОДИЧНИЙ МАЙДАНЧИК «ПЕДАГОГІКА БЕЗПЕКИ» ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ПРЕДМЕТУ «ОСНОВИ ЗДОРОВ'Я» ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ НА ПРИНЦИПАХ АНДРАГОГІКИ ТА ПЕДАГОГІКИ БЕЗПЕКИ	282-287

Використання подібного програмного забезпечення дозволить попередити можливі несправності, визначити стан вузлів і ступінь їх зносу, щоб вчасно виконати їх заміну, запобігши дорогому ремонту, збільшити термін безаварійної роботи двигуна та ін.

Крім того, використання подібного програмного забезпечення дозволить запобігти ДТП через несправність авто, що підвищить рівень безпеки життєдіяльності користувачів автомобільного транспорту.

Список використаних джерел:

1. Діагностика – що це // <https://ford.dp.ua/service/diagnostika-cto-eto/> (дата звернення 11.11.2021)
2. Прилади для діагностики авто // <https://forceauto.com.ua/diagnostika/> (дата звернення 11.11.2021)
3. Програми діагностики авто // <https://motorstate.com.ua/info/programm-diagnostik-auto> (дата звернення 11.11.2021)
4. Програмне забезпечення // <https://cartools.com.ua/collection/programmnoe-obespechenie> (дата звернення 11.11.2021)

*Науковий керівник: А. Ю. Кальницька, асист. каф. ІУС
Харківський національний університет радіоелектроніки*

ВАЖЛИВІСТЬ ДОТРИМАННЯ ПРАВИЛ ПОВЕДІНКИ ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСКУРСІЙНИХ ПОСЛУГ ДЛЯ БЕЗПЕКИ ЕКСКУРСАНТІВ

Альтгайм Л.Б.,
*канд. географ. наук, доцент
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

Продумування правил і рекомендацій поведінки для екскурсантів під час екскурсійного маршруту є важливим етапом не тільки під час проведення екскурсії, але і впродовж всього підготовчого етапу. Особливо педантично до цього питання потрібно підходити, коли планується екскурсія на оборонні і природні споруди і об'єкти, як для дітей так і для дорослих на міжміських маршрутах.

Крім загальноприйнятих положень із техніки безпеки, на екскурсіях важливим є ще і багато інших моментів, особливо, якщо це екскурсії для школярів різних вікових груп і студентів. Важливі акценти екскурсіводу про безпеку огляду екскурсійних об'єктів на екскурсійному маршруті потрібно продумати напередодні і розповісти про них під час організаційної частини вступної бесіди із екскурсійною групою. А саме на те, щоб екскурсанти були уважними під час екскурсії, не відволікалися самі та не відволікали інших зайвими розмовами, знали і виконували правила дорожнього руху під час проходження екскурсійної групи за екскурсійним маршрутом, а також дотримувались правил поведінки у громадських місцях і транспорті, що особливо

важливим є у ці роки пандемії. Важливо, щоб всі переміщення екскурсанти здійснювали за вказівкою екскурсовода, а під час пересування транспортними засобами чи знаходячись на зупинці трималися тільки групою, не штовхалися, не шуміли, були уважними та ввічливими відносно один одного, посадку та висадку виконувати за вказівкою екскурсовода. Якщо стався випадок погіршення стану здоров'я або інших негараздів із одним із екскурсантів потрібно звернутися до керівника групи і залишати місце проведення екскурсії екскурсанти, особливо, коли це учні чи студенти, мають право тільки разом із ним або супроводжуючим. Для того, щоб повернутись до місця початку екскурсії екскурсанти повинні підійти до екскурсовода, в учнівських групах — до вчителя, та спитати дозволу залишити групу [1].

Із метою безпеки і комфорту екскурсантів є також загальноприйняті заборони, такі як:

- залишати місце екскурсії, заважати слухати екскурсантам;
- залишати на місці екскурсії будь-яке сміття;
- слухати музику, вмикати телефон.

Як правило, екскурсійні маршрути передбачають відвідування храмів, замків, музеїв, у яких є внутрішні двори і території, а також експозиційні зали, де екскурсантам потрібно також дотримуватись відповідних правил і рекомендацій щодо їх поведінки. Їх дія поширюється на всіх відвідувачів незалежно від громадянства, статі, віросповідання, віку та мети відвідування замку, музею чи храму. Відвідування здійснюється у період їх роботи відповідно до затвердженого режиму. Потрібно враховувати, що ці об'єкти можуть бути зачинені на час проведення офіційних, масових заходів та із технічних причин. Тоді об'єкт залишає за собою право, у разі проведення офіційних заходів в одному із експозиційних залів чи об'єктів, огляд якого передбачений, виключити їх із екскурсійної програми або огляду.

Під час перебування на території та в експозиційних залах і об'єктах екскурсанти і відвідувачі можуть:

- оглянути територію та експозиційні об'єкти у складі екскурсійної групи за сеансами, самотійно або скористатись індивідуальною екскурсійною послугою;
- отримати інформацію про маршрут, тривалість екскурсії та місце збору екскурсантів;
- отримати екскурсійне обслуговування за затвердженою тематикою із урахуванням зайнятості екскурсоводів та наукових співробітників музеїв;
- зробити попереднє замовлення на екскурсійне обслуговування не пізніше, ніж за один день до його отримання;
- здійснити аматорську фото- та відео зйомку на території за наявності дозволу від адміністрації, а професійна відео- та фотозйомка можлива лише за узгодженням із адміністрацією;
- залишити у книзі відгуків свої враження про відвідання та якість екскурсійного обслуговування [2].

На територіях таких об'єктів є також великий перелік заборон, а саме:

- проїзд усіма видами механізованих транспортних засобів без дозволу адміністрації;

- пересуватись на будь-яких засобах (роликових ковзанах, велосипедах, скейт-бордах, дитячих автомобілях тощо) окрім інвалідних візків чи колясок, якщо є відповідне облаштування;

- вживати алкогольні (а також слабоалкогольні) напої;

- перебувати у стані алкогольного та наркотичного сп'яніння;

- палити;

- забруднювати територію;

- проносити предмети, що забруднюють територію та одяг інших відвідувачів;

- самовільно займатись торгівлею чи розповсюдженням поліграфічної, сувенірної, рекламної продукції;

- проводити огляд сторонніми особами;

- вчиняти дії, що несуть загрозу охороні пам'яток історії та культури, нищити зелені насадження;

- вчиняти дії, що суперечать нормам суспільної моралі, виказують зневагу до інших відвідувачів та працівників;

- відвідувати дітям до 12 років без супроводу дорослих;

- заносити чи завозити на територію зброю;

- заносити чи завозити на територію вибухові, горючі та легкозаймисті речовини;

- розкладати багаття, користуватись відкритим чи закритим вогнем, запалювати будь-які предмети, а також свічки, лампадки, кадило, тощо;

- проводити політичну агітацію, видовищне дійство та інше без письмового дозволу адміністрації [3].

У залах і приміщеннях експозиційних об'єктів і храмів також забороняється:

- порушувати порядок і тишу, голосно розмовляти, бігати, стрибати;

- користуватися мобільним телефоном;

- фотографувати, здійснювати відео- та аудіо запис під час проведення екскурсії;

- забруднювати приміщення;

- проносити предмети, що забруднюють приміщення замку чи музею та одяг інших відвідувачів;

- палити;

- перебувати у стані алкогольного та наркотичного сп'яніння;

- проводити огляд сторонніми особами;

- заходити із великогабаритними речами, дитячими колясками тощо;

- заходити із їжею та напоями;

- вчиняти дії, що несуть загрозу охороні пам'яток історії та культури, заходити за огорожувальні шнури, торкатися стін, експозиційних об'єктів та огорожувальних конструкцій, наближатися до них ближче ніж на 25 см;

- вчиняти дії, що суперечать нормам суспільної моралі, виказують зневагу до інших відвідувачів та працівників замку;

- відвідувати дітям до 12 років без супроводу дорослих;

- проводити богослужіння, релігійні обряди тощо без письмового погодження із адміністрацією;

- торкатися експонатів руками.

У разі порушення цих правил екскурсанти і відвідувачі можуть бути затримані представниками служби охорони та позбавлені права перебування на даних екскурсійних об'єктах.

Як правило, більшість екскурсій, особливо на міжміських маршрутах, відбувається із використанням різного виду транспорту, переважно це автобуси не регулярних перевезень, тому важливим є для екскурсовода ознайомлення екскурсійної групи із правилами і рекомендаціями поведінки для екскурсантів в автобусі. Під подорожі автобус є для екскурсантів місцем їх тривалого перебування, для того, щоб всі почували себе комфортно, важливим є дотримання учасниками руху простих правил поведінки:

- обережно поводитися із обладнанням в автобусі;
- сміття збирати у поліетиленові мішечки і викидати на зупинках у спеціально відведені для цього урни;
- під час руху заборонено ходити салоном автобуса, оскільки при екстремому гальмуванні це може призвести до травмування;
- автобус, як правило, робить санітарні зупинки кожні 3-4 години, якщо виникне потреба зупинки раніше, потрібно попередити екскурсовода або супроводжуючого завчасно, так як не скрізь дорогою є можливість зробити зупинку;
- полиці над сидіннями призначені виключно для легких речей - одяг, плед, подушка тощо, оскільки важкі речі під час руху автобуса можуть впасти і завдати шкоди комусь із пасажирів;
- якщо є потреба відкинути спинку крісла - попередьте про це сусіда позаду, щоб випадково не вдарити і не травмувати його;
- користування кип'ятком в автобусі обмежене, тому якщо є необхідність, можна рекомендувати взяти із собою термос і наповнювати його у придорожніх кафе та на заправках;
- розпивати спиртні напої і курити в автобусі заборонено;
- підтримувати чистоту і порядок в автобусі, щоб зробити свою подорож комфортно, тим самим також і висловити свою повагу до роботи водіїв та інших учасників екскурсійного маршруту [3].

Також потрібно попередити екскурсантів, що транспортне обслуговування у вільний час не передбачено, а даний автобус слідує чітко за вказаним екскурсійним маршрутом, пошкоджене майно потрібно буде оплатити додатково, виходячи із суми нанесеної шкоди, а якщо екскурсантом помічена поломка або пошкодження в автобусі на початку руху, він повинен одразу повідомити екскурсовода або керівника групи. Також не зайвим буде наголосити екскурсантам, що їхні особисті речі знаходяться під їхньою ж відповідальністю, щоб не залишали без нагляду свої гроші і цінні речі в автобусі під час зупинок і на ніч - це дасть можливість уникнути неприємних непорозумінь. Часто екскурсанти у придорожніх кафе та на паркінгах можуть виявити бажання щось для себе придбати чи може виявитися, що там туалет платний, тому рекомендації екскурсовода взяти із собою гроші перед зупинкою має бути також обов'язковою, щоб не витратити більше часу, ніж було заплановано на технічну чи санітарну зупинку. Екскурсанти і туристи, які порушують правила поведінки в автобусі, заважають своєю поведінкою роботі екіпажу і комфортному проїзду інших

пасажирів. Якщо така їх поведінка перевищує всі дозволені норми і вони є повнолітніми, можна приймати і крайні заходи, такі як висадка із автобусу без компенсації вартості подорожі [1].

На екскурсійних маршрутах дуже часто до прямих обов'язків екскурсоводів також додається перелік завдань, які б мали виконувати керівники групи або супроводжуючі - уповноважені представники туристичної агенції чи туроператора на маршруті, які координують і забезпечують виконання програми подорожі. До їх переліку входить: забезпечення програми подорожі чи туру, контроль за кількісним складом групи, інформування екскурсантів і туристів про час і місце збору і від'їзду групи. Контроль за розселенням у готелях за маршрутом згідно схеми розміщення і ваучерами приймаючої сторони, забезпечення екскурсантів і туристів загальною інформацією, взаємодія із екскурсоводами. Однак із різних причин і чинників, особливо на внутрішніх маршрутах у дорослих екскурсійних групах, майже завжди, контроль за виконанням екскурсійної програми, взаємодію із водіями, взаємодію із представниками приймаючої сторони при поселенні, взаємодію із офіційними службами, контроль за дисципліною і правилами поведінки екскурсантів і туристів на маршруті виконує одна людина. Яка постійно перебуває разом із групою і на екскурсійному маршруті як екскурсовод і у всіх решту місцях і об'єктах у межах програми туру. Таке надмірне навантаження може негативно відбитися не тільки на комфорті, але і на безпеці всіх учасників подорожі. Цей важливий момент потрібно враховувати і, звичайно, краще і безпечніше для всіх було б тоді, коли всі перераховані вище обов'язки розподілялися між двома або трьома представниками туристичної агенції чи туроператора на маршруті. Зараз таких рекомендацій дотримуються лише у дитячих екскурсійних групах.

Список використаних джерел:

1. Альтгайм Л. Б. Організація екскурсійних послуг. Навчально-методичний посібник для студентів географічного факультету, які навчаються на спеціальності «Туризм». - Тернопіль 2017. - 204 с.
2. Альтгайм Л. Б. Основи музейної та екскурсійної діяльності. Курс лекцій для студентів географічного факультету, які навчаються на спеціальності «Географія». - Тернопіль 2009. - 118 с.
3. Туристична діяльність в Україні: Нормативно-правове регулювання/Роїна О. М. (2-е вид., змін. та доп.). – К.: КНТ, 2006. – 464 с.